

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. Офіційний вісник України. 2022. № 46. стор. 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Тихонова Д.С. Поняття «правоохоронна діяльність» і функції правоохоронної діяльності. Проблеми сучасної поліцейстики. Х., 2022. С. 224–225.
4. Спеціальні знання у кримінальному процесі України : монографія / А.М. Тимчишин. Одеса : Юридика, 2023. с. 362

Турик Євген Михайлович,

ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЗАЯВНИКА ТА ПОТЕРПІЛОГО НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Сучасні процеси формування в Україні правової, соціальної, демократичної держави активно сприяють процесам забезпечення гарантій прав людини, серед яких важливими є гарантії прав заявника та потерпілого на початкових етапах кримінального провадження.

Початковий етап кримінального провадження починається з прийняття та реєстрації заяв потерпілого про кримінальне правопорушення. Задля забезпечення захисту прав людини на початковому етапі кримінального провадження діє система, яка включає нормативні та реалізаційні складові щодо гарантій прав заявника та потерпілого: 1) з моменту отримання інформації щодо кримінального правопорушення до етапу досудового розслідування; 2) з часу внесення інформації про правопорушення до ЄРДР та завершення досудового розслідування [1].

Серед виявлених порушень на стадії прийняття та реєстрації заяви про кримінальне правопорушення експертами Центру політикоправових реформ зазначено, що іноді утворюються штучні бар'єри під час реєстрації інформації про кримінальне правопорушення, а саме вона не реєструється без зазначення причин. Трапляються й прорахунки, які пов'язані з невчасним направленням на місце події представників слідчо-оперативних груп, що призводить до приховування ознак правопорушення, щодо якого, навіть за наявності ознак, представники поліції складають висновок про закінчення розгляду заяви (не вносять інформацію до бази єдиного обліку) [2].

Кримінальним процесуальним Кодексом значно збільшено обсяг прав потерпілого, їх реалізація, за задумом законодавця, повинна

сприяти активній участі потерпілого у доказуванні на початкових етапах провадження, що допомагає у з'ясуванні обставин, які становлять предмет доказування (ст. 91 КПК) та забезпечує виконання завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК) [3]: потерпілий вправі збирати, подавати докази (ст. 56, 93 КПК); оскаржувати дії, бездіяльність чи рішення слідчого, слідчого судді або прокурора відповідно законодавства (ст. 303 КПК); використовувати із додержанням вимог положень КПК технічні засоби під час процесуальних дій, де він бере участь (ч. 1 ст. 56 КПК); заявник та потерпілий мають право знайомитися з матеріалами провадження на етапі досудового розслідування (ст. 221 КПК); продовжувати підтримувати обвинувачення у повному обсязі у випадку зміни прокурором обвинувачення у бік покращення стану правопорушника (ст. 338 КПК) та ін. [4].

Важливою правовою гарантією є також сам факт офіційної реєстрації заяви про вчинене правопорушення та час здійснення цієї процесуальної дії. Так як з моменту офіційної реєстрації заяви потерпілого, він набуває відповідних процесуальних прав та обов'язків, це є важливим для гарантії реалізації його процесуальних прав на момент перевірки заяви та шляхів подальшого провадження [5].

Правові гарантії реалізації процесуальних прав заявника та потерпілого при прийнятті заяв і повідомлень щодо кримінального правопорушення окреслені у Порядку ведення єдиного обліку у правоохоронних структурах заяв і повідомлень про факти кримінальних правопорушень та інші події (Наказ МВС України № 100 від 08.02.2019 року) [6]. Так, усні заяви (повідомлення) уносяться до протоколу прийняття заяв про кримінальні правопорушення, а письмові – підлягають прийняттю й реєстрації з попередженням заявника про особисту кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого повідомлення про злочин, передбачену ст. 383 Кримінально-процесуального Кодексу України.

Крім того, важливою правовою гарантією задля запобігання порушень процесуальних прав потерпілих є прокурорський нагляд за порядком додержання законів на етапі проведення досудового розслідування [7].

Отже, вся система правових гарантії реалізації процесуального права потерпілого виступає бар'єром причин щодо порушень окремих прав і законних інтересів заявника і потерпілого на попередньому етапі кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Бабенко І. Права людини під час прийняття та перевірки заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та при внесенні відомостей до ЄРДР // Підприємство, господарство і право, 2020. № 8. С. 254–261.
2. Герасимчук О.П. Гарантії прав особи, потерпілої від злочину, на стадії порушення кримінальної справи // Держава і право, 2007. Випуск 36. С. 448–453.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Мирошниченко Т.М. Загальні засади кримінального провадження як гарантія реалізації прав потерпілого під час кримінального процесуального доказування // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018. . Випуск 51. Том 2. С. 131–134.

5. Буртовий М. О. Процесуальні гарантії прав потерпілого на стадії досудового розслідування // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: V Всеукраїнська науково-практична конференція. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2022. С. 564–568.

6. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 8 лют. 2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

7. Буртовий М. Прокурорський нагляд у забезпеченні права потерпілого на доступ до правосуддя у кримінальному провадженні // KELM, 2022. № 3. С. 124–129.

Хижний Богдан Віталійович,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ПОДАЮТЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

Специфіка предмета кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності пов'язана зі способом та обстановкою їх вчинення, особою злочинця та іншими елементами механізму кримінального правопорушення, що відображається у криміналістичних характеристиках окремих їх видів (груп). Саме ці властивості предмета мають принципово важливе значення для окремих методик розслідування. Як зазначає А. Ф. Волобуєв, предмет злочинів у сфері економіки визначає не лише багаторазове зростання матеріальної шкоди від таких злочинів, а й обумовлює їх підвищену організованість, специфічні способи підготовки, вчинення і приховання, їх сліди, а також форми і засоби протидії правоохоронним органам. Ці чинники ускладнюють розслідування розкрадань, учинених з використанням фінансово-господарських механізмів, у порівнянні зі «звичайними» таємними чи відкритими формами заволодіння чужим майном [1, с. 40].